

BELEG

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2018

TARTALOMJEGYZÉK

1. Polgármesteri köszöntő
2. Bevezetés
3. Település bemutatása
4. Örökségünk, településünk értékei
 - 4.1. Országos védelem alatt álló műemléki érték
 - 4.2. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek
 - 4.3. Helyi védelem alatt álló épületek és egyéb objektumok
 - 4.4. Táj- és természetvédelmi szempontú kijelölés alatt álló területek
5. Településkarakterek bemutatása
 - 5.1. Falusias lakóterület
 - 5.2. Kisvárosias lakóterület
 - 5.3. Intézményi terület
 - 5.4. Gazdasági terület
 - 5.5. Zöldterületek
6. Lakossági vélemények
7. Településképi ajánlások, építészeti útmutató
 - 7.1. Telepítés
 - 7.2. Magasság
 - 7.3. Tetőhajlásszög
 - 7.4. Tetőforma
 - 7.5. Szín
 - 7.6. Ajtók, ablakok
 - 7.7. Homlokzatképzés, anyaghasználat
 - 7.8. Kerítések, térfalak
 - 7.9. Utcák
 - 7.10. Közterek, közparkok, közkertek
8. Jó példák, épületek, épületrészletek
9. Jó példák, sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések
10. Impresszum

1. Polgármesteri köszöntő

Tisztelt Lakosság, Tisztelt Érdeklődők!

A Településképi Arculati Kézikönyvek megalkotása során a magyar települések kialakult képe- és meglévő építészeti hagyományai megismerésének és megőrzésének, szerves továbbfejlesztésének igénye fogalmazódik meg. Örömmre szolgál, hogy bemutathatom az olvasóknak Beleg Településképi Arculati Kézikönyvét. Ez a kézikönyv tartalmazza Beleg település történetét és főbb paramétereit. A jól ismert motívumok, építészeti megoldások összegyűjtve, tematikusan csoportosítva, kerek egészé formálják át az eddig részleteket megfigyelő szemléletünket. A Kézikönyv többletet ad hozzá a települési ismereteinkhez, felhívja a figyelmet a jövő értékeire, és azok megőrzésére.

Fogadják szívesen a Kézikönyvben lévő ajánlásokat, melyek a leendő épületek, valamint azok környezete településképi megfelelését segítik elő. A Kézikönyv közérthető módon ismerteti azokat a technikákat és eljárásokat, amelyekkel a helyi építészeti karakterhez és az egységes településképhez jobban igazodó, az építettő büszkeségére váló, arányosabb, esztétikusabb épület építhető. Ajánlásaival segít védeni és erősíteni Beleg építészeti arculatát.

Remélem, hogy az elkészült és későbbiekben szükség szerint aktualizálható Településképi Arculati Kézikönyvvel hozzájárulunk minél több ember számára településünk vonzóvá tételéhez és építészeti múltjába gyökerező fejlődéséhez!

Tamás Csaba

Beleg Község Polgármestere

2. Bevezetés

A településkép védelméről szóló 2016 évi LXXIV. törvény értelmében a település esztétikus lakókörnyezetének kialakítása, illetve védelme érdekében Településképi Arculati Kézikönyvet készít.

A kézikönyv célja, hogy a település döntéshozói, lakói számára lényegre törő módon rögzítse a helyi közösség környezetalakítással kapcsolatos elvárásait.

A településképi arcuati kézikönyv eligazítást kíván nyújtani azon lakóinknak, akik építkezni, vagy épületüket felújítani akarják.

Célunk az, hogy a múlt értékeinek a feltárásával, azt szervesen folytatva tervezzük meg településünk jövőképét, oly módon, hogy az szerethető és jól használható legyen községünk lakóinak.

Az önkormányzat címere:

Beleg címere álló csücskös talpú tárcsapajzs, a jobb felső részében kék alapszínű mezőben aransárga nap sugaraival, míg a bal felső részében kék alapszínű mezőben ezüstfehér hold látható. A címer alján egy dombos vidék zöld színnel, fölötté hármás dombos vidék zöld színnel, melyeket ezüstfehér színű patak szel ketté. A hármás dombon kék alapszínű mezőben nyitott aransárga színű heraldikai korona, melyből két oldalon három-három aransárga búzakalász emelkedik, mögötte ezüstfehér színű kard. A címer alatt aransárga színű szalag BELEG felirattal.

A címer jelentése:

A címerkép utal a mezőgazdaságra és az elmúlt 500 év történelmére is. A gabonaszálak a település mezőgazdasági jellegére utalnak. A kard az elmúlt 500 év hősi harcait idézi, a korona heraldikai korona, ebben a formájában nem jelent sem rangot, sem hatalmat, hanem a karddal együtt idézi az elmúlt 500 év történelmét. A zöld színű hármás halmon áthúzódó ezüst csík a Rinya-folyót jelzi.

3. Település bemutatása

A kézikönyv próbál irányt mutatni a település struktúrájának, hagyományainak, jellegzetességeinek bemutatásával annak jövőbeni építészeti, utcaképi, arculati fejlesztéshez.

Bemutatja az olvasónak a táji, természeti és építészeti értékeket, hogy olyan házat, épületet tudjon építeni, felújítani, ami a településhez, és tágabb értelemben a település földrajzi és társadalmi adottságaihoz illeszkedik.

Az ajánlás nem kötött szabályt jelent, hanem irányvonalat. Célja a valós értékek megismertetése, sokféleségének, variálhatóságának bizonyos esztétikai értékhatárok közötti, a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségeinek bemutatása

Beleg földrajzi elhelyezkedése

Beleg a Dél-Dunántúli Régióban, Somogy megyében, Belső-Somogy déli részén, a Balatontól 70 km-re fekvő település. Beleg a Dombóvár-Gyékényes vasútvonal mellett fekszik, Nagyatádtól 10 km-re, a megyeszékhelytől, Kaposvártól 35 km-re.

Beleg közigazgatási rendszere

A közigazgatási feladatokat Beleg Község Önkormányzatának 5 tagú képviselő-testülete látja el. A döntés-előkészítés a Szociális Bizottság feladata.

Lakóterületek

A lakóterületek infrastruktúrája hiányos, útjai nagyrészt rendelkeznek szilárd burkolattal, de a meglévő burkolatok javításra szorulnak.

A lakóterületek a település azon szerkezeti egységei, ahol elsősorban a lakófunkció dominál. A település teljes lakóterülete falusias lakóövezetbe tartozik. A tervfajta övezetes jellege miatt a lakóövezetekbe a lakóépületeken kívül különböző intézmények (igazgatási, kereskedelmi, szolgáltató funkció, stb.), kis kiterjedésű zöldfelületek is elhelyezhetők.

Tanulmányozva a kialakult beépítési szerkezetet, megállapítható, hogy a döntően az utcaszerkezetre merőleges telekszerkezet alakult ki. A településen az oldalhatáron álló beépítési mód a jellemző, amelyet továbbra is meg kell őrizni, és a szabályozásban az oldalhatáron álló beépítést kell támogatni. A lakótelkeken utcára merőleges, a telek tengelyével párhuzamos, vagy arra merőleges tetőgerincű épületek helyezhetők el. Az épületállományt vizsgálva a jellemző homlokzatmagasság a 4,5 métert nem haladja meg. A tetőformát tekintve a nyeregtető, míg a héjazat tekintetében a cserép dominál. A szabályozási előírások megfogalmazásánál a kialakult állapotoknak megfelelően kerültek meghatározásra a szabályozási elemek, így új épületek kialakítása, illetve a meglévő épületállomány felújítása esetén a településképhez illeszkedő, harmonikus beépítés érhető el.

A településen elhelyezhető épületek szigorú szabályok alapján épülhetnek csak fel, mely irányelveket a helyi építési szabályozás tartalmazza. Az épületek magassági és szélességi korlátjai szigorúan betartandók. Az épületek külsőleg csak vakolt felülettel jelenhetnek meg, fa, fém, stb. külső burkolatú épületek létesítése nem engedélyezett. Az épületek tetőformálása, héjazat anyaga csak a megengedett lehet.

Éghajlat

Somogy térsége átmenet a Dunántúli-dombság nyugati és keleti térfele között, ami elsősorban geomorfológiai és éghajlati viszonyaiban mutatkozik meg.

Éghajlata kelet felé egyre kontinentálisabb jellegű, de délnyugaton, nyugaton nagyobb az óceániai és a mediterrán hatás. A településnek így csapadékosabb, páradúsabb, kiegyenlítettebb a klímája az országos átlagnál.

A csapadék mennyisége évi átlagban 9,5-10 cm között van. A januári középhőmérséklet -1°C , a júliusi $20,6-21,6^{\circ}\text{C}$. A napfénytartam 1900 óra alatt van, a derült napok száma 50-70 nap évenként. A légmozgás iránya leggyakrabban északkelet-délnyugati. A relatív páratartalom itt, a nyugati és a déli részen a legmagasabb a megyében: 70-75%.

Földszerkezet, domborzat

A Dunántúli-dombság geológiai múltjának a jelenlegi felszínéhez nem sok köze van. A nagy mélységben húzódó legidősebb kőzetekre nagy vastagságú, igen különböző üledékes kőzetek települtek. A medence üledékkel fedett aljzat kis távolságon belül is nagy eltéréseket mutat, az anyag szerkezetét, mélységi szintjét illetően.

A földtörténeti ókorban jelentős változások történtek a Variszkuszi-hegységrendszer összetöredezése, a függőleges és vízszintes elmozdulások következtében. A földtörténeti ókori középkor és újkor idején lejátszódó eseményeknek időben és térben más-más következménye lett. Az egyes területeket elborító tengerek üledékképződése egyik helyen süllyedésről, más helyen emelkedésről tanúskodik. A kristályos és paleozoós alapra a Pannontenger ily módon eltérő tömegű homokos-agyagos üledékanyagot rakott le, amelynek vastagsága 1000-5000 méter között változik, ez képezi a mai dombvidék „magvait”.

A szerkezeti mozgások a pannon végén és a pleisztocén elején felerősödtek. Ekkortól számíthatjuk a mai dombvidék születését: a Dunántúl területe kiemelkedett, s a törések vetők mentén dombsági térszínné tagozódott, kialakult a völgyhálózat. Somogy nyugati területein az észak-déli irányú völgyek a jellemzők. A süllyedésekben tavak is keletkeztek. A pannon és egyéb agyag vízzáró rétegei lehetővé tette halastavak kialakulását.

A laza pannon üledék „rögei” nyomokban pusztulni kezdtek, s a felszíni formákat a talajfolyás-lejtőmarás tovább szelídítette, amihez a pleisztocén végén még csak hozzájárult a lösz néhol több tíz méter magas lepleinek lerakódása.

Belső-Somogy jórészt az Ős-Duna hordalék homokjával fedett, alacsonyabb térszínéből középütt csupán egyetlen É-D csapású pannon rög, a lösz borította Marcali-hát emelkedik ki. Itt van a terület legmagasabb pontja is - Sári-hegy 247 m.

A Kapósig terjedő Külső-Somogy nyugaton és délen hosszanti, keleten keresztirányú völgyein lankásabb oldalaikon vastag lösz fedi, a termékeny talaj virágzó mezőgazdaságot, néhol gyümölcsösöket éltet.

A megye nagyobb részén erdőtalajok, kisebb részén sztyepptalajok alakultak ki. A Marcali hátán a külső Somogy magasabb részein közös üledéken agyagbemosódással keletkezett a barna erdőtalaj, míg Belső-Somogy két hordalékkúpján.

Belső-Somogyban a mezőgazdasági műveléshez kedvező feltételeket nyújtó kovárnyos homoktalaj jelentős területet borít. Csernozjom erdőtalajokat a Balaton-Kapos között és Külső-Somogy lankásabb déli lejtőin találunk.

A völgyhálózathoz, az alluviális térszínekhez kapcsolódnak a tőzeges, lápos talajok, amik közül a csernozjom réti talajok még művelhetők, a láptalajok már nem.

Vízrajz

A térség a Dráva vízgyűjtőjébe tartozik. A tájegység változatos domborzatával, aprólékos tagoltságával fejlett völgyhálózatával, a bőséges csapadékkal, a felszín vízáteresztő képességével összhangban állnak a vízfolyások jelentős hossza és sűrűsége, a viszonylag nagy lefolyásértékek (átl. 3-5 l-sec-km²), valamint a széles alluviális síkok talajvízben való bősége.

Növény- és állatvilág

A megye növényzete a Dél-Dunántúl flóraidékek területéhez tartozik, ezért a növényzet átmenet a nyugat-balkáni (illér) és a magyar (pannon) flórák között. Délnyugati részén mediterrán és atlanti flóraelemek jellemzőek.

A település térsége a Belső-Somogy flórajárásához (Somogyikum) tartozik. Itt az eredeti természetes növénytakaró a mérsékeltövi, zárt, lombos erdő, a tölgyesek (cseres-tölgyes, gyertyános-tölgyes). A Marcali-háton ezek mellett néhány helyen bükkösök is tarkítják a növényzet összetételét. A Csurgó-Zákányi-dombságon a vegyes lombos erdők (molyhos tölgy, csertölgy, gyertyános, virágos kőris, akác, éger) és erdei fenyvesek borítják. Az aljnövényzet jellemző lágyszárú növényei a saspáfrány, az erdei ciklámen, sárgaliliom, királyné gyertyája.

A lápi növényzet közül jellegzetes a tőzegeper, a gázló, a fűzlevelű gyöngyvessző, a kenyérbél cickafark, a lápi csalán, a kis békabuzogány.

Az erdei erdőket néhol kiirtották, helyettük mezőgazdasági művelés vette át a helyét.

A térség állatvilágának legnagyobb része az Illiricum faunakörzetéhez tartozik. Somogy erdőségeiben a kisebb ragadozók és rágcsálókön kívül az őz, dímavad, gímsszarvas, vaddisznó él.

Említést érdemel a rigó, kakukk, harkály, cinke, pinyt, héja, réti héja, réti sas, szürke és vörösgém, tőkésréce, sirály, fácán, a pettyes göte, békák, gyíkok.

Tájrendezési feladatok

A táji adottságok, jellemzők ismeretében állapíthatjuk meg a tájfejlesztés lehetőségeinek hosszú és rövidtávú feladatait.

A táji jellemzők

A Somogyi dombságot leginkább a következők jellemzik:

- átmeneti éghajlati viszonyokból adódó változatos mező- és mikroklímák
- hullámos felszín: különböző magasságú dombok között fejlett völgyhálózat alakult ki

- genetikai talajtípusok eloszlásának legsajátosabb vonása a változatos miatt a nagyfokú területi mozaikosság
- változatos felszíni kép: a különböző művelési ágú területek váltakozása
- kisebb - nagyobb erdőfelületek, az erdőgazdálkodás jelentősége.

A település térsége szubatlanti hatás alatt álló, homokkal fedett mező- és erdőgazdasági hasznosítású hullámos síksági tájtypus.

Erdőterület

Somogy vidéke a legkedvezőbb életfeltételeket nyújtja az erdők kialakulásához, fejlődéséhez. A települést is nagyrészt erdő határolja. Jellemző az éger, tölgy, csertölgy, akác, fenyő.

Mezőgazdasági terület

A lakosság többségének megélhetését biztosító mezőgazdasági művelésnél a piac hosszú távú termőképességének biztosítására a biogazdálkodás lehetőségeit is keresni kell. A mezőgazdasági művelés minden ága képviselve van. A művelhető föld minősége közepes. Főként búzát, őszi árpát, zabot, kukoricát termelnek. A földek magántulajdonban vannak.

Sok mély fekvésű, magas talajvízszintű rétek, legelők, kaszálók terülnek el.

A zártkerti kis parcellákban vegyes művelés folyik. A többi mezőgazdasági művelésű területtől eltérő parcellaméret, használat eltérő szabályozást kíván.

Zöldterület

A falvakra jellemző módon a lakóházak nagy telekterülete biztosítja a nagyarányú növényzettel borítottságot, így kisebb az igény a közparkokra a sűrűbben beépített településekhez képest.

Mindazonáltal a házikertek nem pótolják a közterek, közparkok speciális funkcióit, úgy játszó- és pihenőhelyek, sportlehetőségek, közösségi rendezvények (búcsú, szüreti felvonulás, műsor) helyszíne, esztétikus, változatos növénykiültetés színterét.

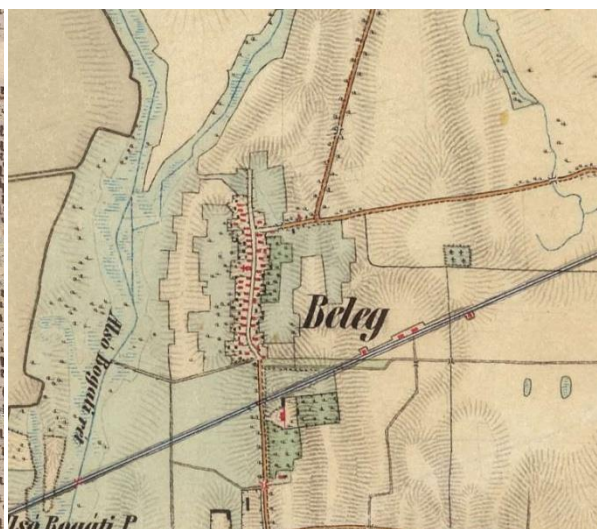
Örökségünk

Somogy megye középső részén, három oldalról erdőktől körülvéve találjuk Beleget. A terület a Római Birodalom fennállása alatt is lakott volt, érintette a hadi út. A rómaiak jelenlétéről tanúskodnak, a Rinya-patak mentén fellelt bronz és ezüst érmék. Az első írott adat 1493-ból származik, amely Belek néven említi a települést.

A török hódoltság idején elnéptelenedett község, 1713-ban települt újra reformátusokkal, akik hamarosan megépítették első templomukat is.

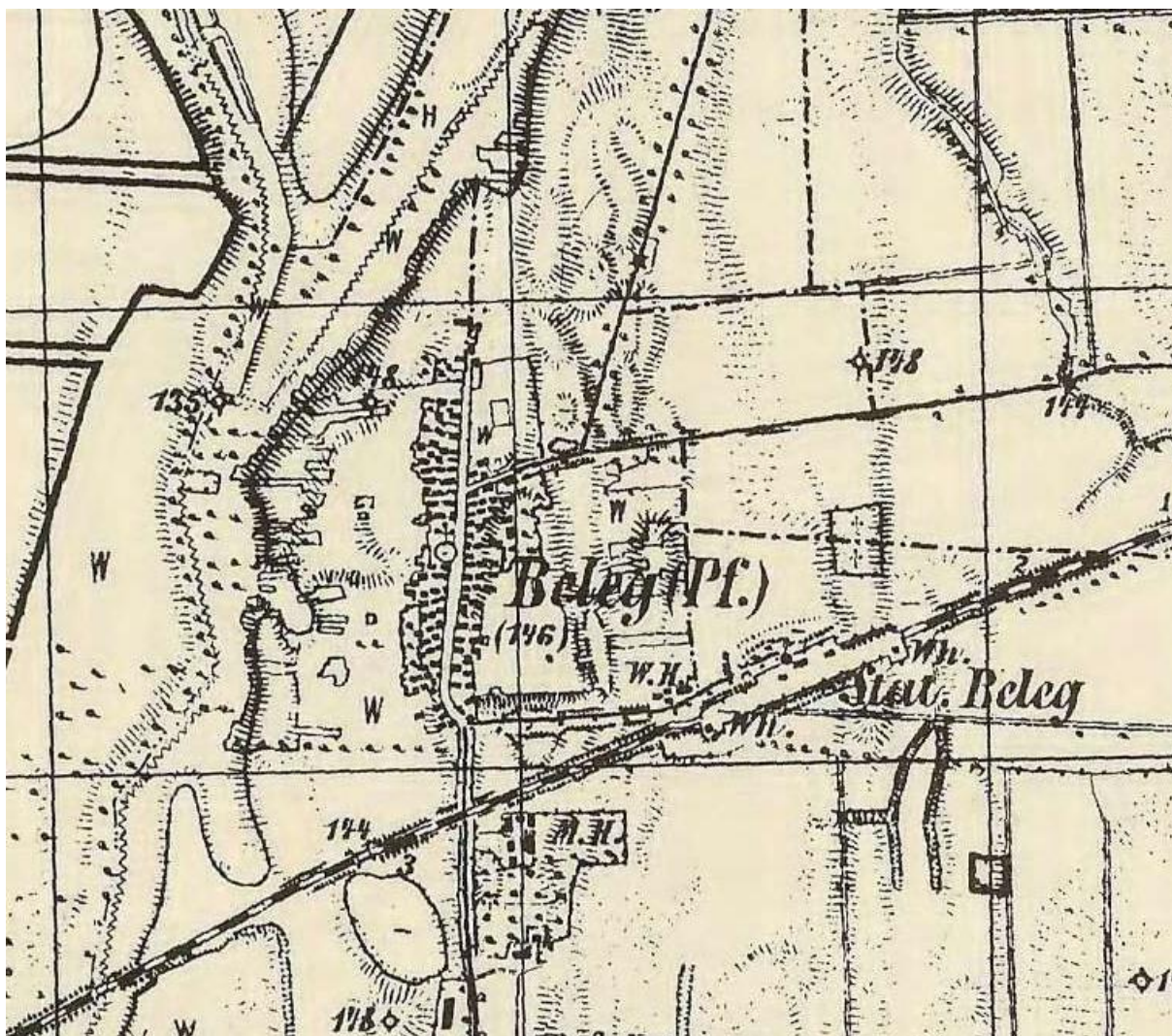
Első Katonai Felmérés (1763-1787)

Második Katonai Felmérés (1806-1869)

A község nagy része 1886-ban leégett, ekkor a Babócsai majd a Nagyatádi járáshoz tartozott. A XX. század első felében, olvasóköri, levétegyesület, lövészegylet működött, volt hitel- Hangya- és tejszövetkezete. Fenntartottak református és katolikus népiskolát is, a lélekszám még a háború alatti években is folyamatosan emelkedett.

Az 1949-1950-es években több mezőgazdasági termelőszövetkezet is alakult a községben, de az 1956-os forradalom idején mindegyik feloszlott.

Magyar királyi térkép

A község 1950-ig a Kutasi Körjegyzőséghez tartozott, akkor jött létre első önálló tanácsa. Az éledezés időszaka az 1990-es választásokkal, a rendszerváltással köszöntött a falura. A település arculata ezt követően jelentősen megváltozott, új járdák épültek, a közintézményeket felújították, ravatalozót építettek. A villany már az 1950-es évek eleje óta van a faluban, a vezetékes ivóvizet, viszont csak 1990-ben vezették be.

Gyönyörű környezetben található a nemrég felújított óvoda, és helyben van az alsó tagozatos általános iskola, melyet szintén nemrég újítottak fel.

A helyiek sokat adnak a falu külső képére, erről az utcákat járva meggyőződhet a látogató. Gyönyörű, gondozott parkon át vezet az út az óvodához, a házak előtt tavasztól őszi tarka virágok színesítik az utcákat.

Kataszteri térkép (XIX. század)

A település központjában található a nemrég felújított Községi ház, Polgármesteri hivatal, Orvosi rendelő és az Általános iskola, melyhez saját tornacsarnok is tartozik. A település saját postahivatallal, könyvtárral és Művelődési házzal rendelkezik.

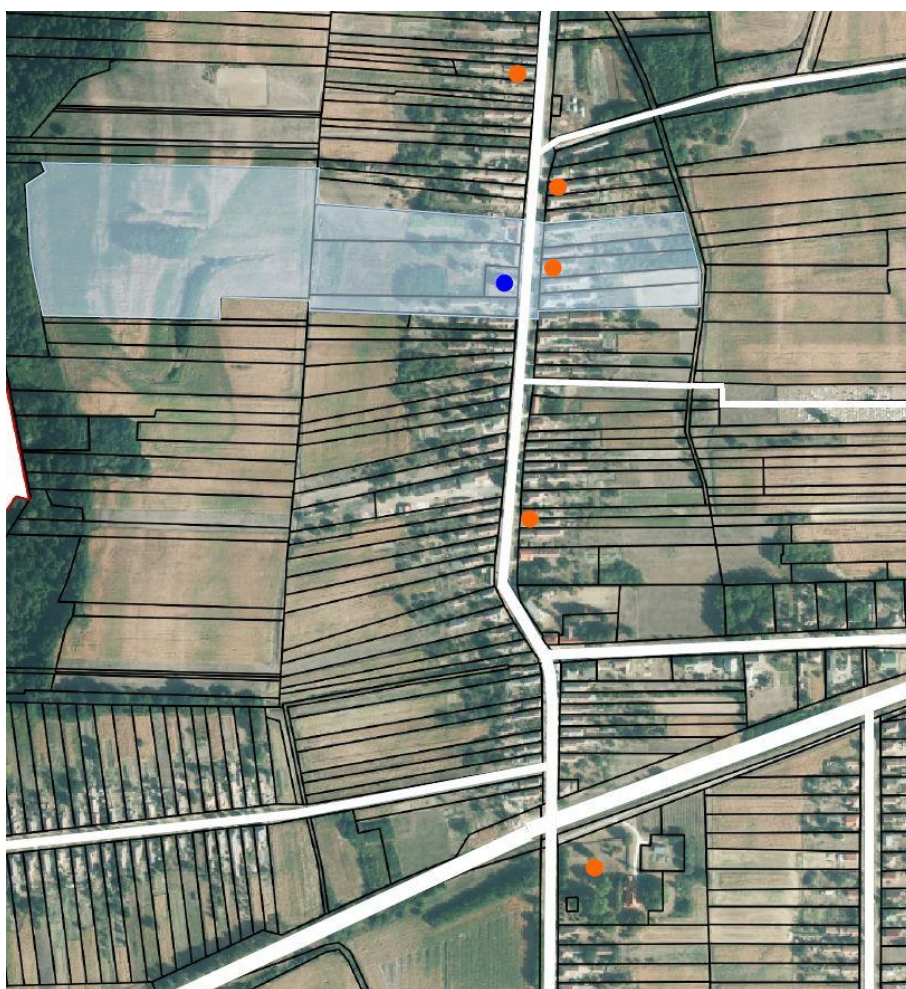
Beleg 2018. január 19-én hatályos, védett ingatlanok listája, a hiteles hatósági nyilvántartás szerint.

megye	település neve	helyrajzi szám	védetség jogi jellege	azonosító	védett örökségi érték neve
Somogy	Beleg	040/1	régészeti lelőhely	19684	Csigás-kúti-dűlő
Somogy	Beleg	042	régészeti lelőhely	19684	Csigás-kúti-dűlő
Somogy	Beleg	048/1	régészeti lelőhely	47434	Kis - árok
Somogy	Beleg	050/2	régészeti lelőhely	47434	Kis - árok
Somogy	Beleg	050/3	régészeti lelőhely	47434	Kis - árok
Somogy	Beleg	062/16	régészeti lelőhely	19681	Pusztai-rét II.
Somogy	Beleg	062/36	műemléki környezet	4542 [28902]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Beleg	062/37	régészeti lelőhely	19681	Pusztai-rét II.
Somogy	Beleg	062/38	régészeti lelőhely	19681	Pusztai-rét II.
Somogy	Beleg	062/39	régészeti lelőhely	19681	Pusztai-rét II.
Somogy	Beleg	062/41	régészeti lelőhely	19681	Pusztai-rét II.
Somogy	Beleg	076	régészeti lelőhely	19680	Pusztai-rét
Somogy	Beleg	078	régészeti lelőhely	19680	Pusztai-rét
Somogy	Beleg	237	műemléki környezet	4542 [28902]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Beleg	256	műemléki környezet	4542 [28902]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Beleg	257	műemléki környezet	4542 [28902]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Beleg	258	műemléki környezet	4542 [28902]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Beleg	259	műemléki környezet	4542 [28902]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Beleg	26	műemléki környezet	4542 [28902]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Beleg	260	műemléki környezet	4542 [28902]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Beleg	27/1	műemlék	4542 [7821]	Ref. templom
Somogy	Beleg	27/2	műemlék	4542 [7821]	Ref. templom
Somogy	Beleg	28	műemléki környezet	4542 [28902]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete

Helyi védett ingatlanok listája és a védett érték megnevezése:

1./ Katolikus templom		HRSZ: 282/1.
2./ Lakóház	Petőfi Sándor u. 54.	HRSZ: 277
3./ Lakóház	Petőfi Sándor u. 57.	HRSZ: 261
4./ Lakóház	Petőfi Sándor u. 71.	HRSZ: 257
5./ Lakóház	Petőfi Sándor u. 20.	HRSZ: 22
6./ Védett kert: Óvoda kertje	Ady Endre utca	HRSZ: 119

- Nyilvántartott műemléki érték
- Helyi védett épülete
- Műemléki környezet

Táj- és természetvédelmi szempontú kijelölés alatt álló területek

Tájrendezés

A táji adottságok, jellemzők ismeretében állapíthatjuk meg a tájfejlesztés lehetőségeinek hosszú és rövidtávú feladatait, a település térsége szubatlanti hatás alatt álló, szétfújta, homokkal fedett mező- és erdőgazdasági hasznosítású hullámos síksági tájtípus.

A kis település a csekély átmenő forgalomtól alig zavart, nyugalmas, barátságos hely, ami azonban könnyen megközelíthető. Somogy vidéke a legkedvezőbb életfeltételeket nyújtja az erdők kialakulásához, fejlődéséhez.

A falvakra jellemző módon a lakóházak nagy telekterülete biztosítja a nagyarányú növényzettel borítottságot, így kisebb az igény a közparkokra a sűrűbben beépített településekhez képest. Mindazonáltal a házi kertek nem pótolják a közkertek, közparkok speciális funkcióit, úgy mind játszó- és pihenőhelyek, sportlehetőségek, közösségi rendezvények (búcsú, szüreti felvonulás, műsor) helyszíne, esztétikus, változatos növényültetés színterét.

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület a településen nem található.

NATURA 2000 terület

A település külterületének teljes nyugati területét lefedi az Európai közösségi természetvédelmi területek madárvédelmi és természet-megőrzési területe. Elsősorban a település erdőterületeit foglalja magában.

Natura 2000 területek

Ökológiai hálózat övezete

Az országos jelentőségű ökológiai hálózat övezetének része a település keleti határvonalában található erdősült területek jelentős része, továbbá érinti a település külterületének nyugati határát is.

Az ökológiai folyosó termőhelyi területsávként az értékes és védett természeti környezeteket köti össze, oldva a védett területek elszigeteltségét.

A település külterületén kijelölt ökológiai folyosó nem csak a közigazgatási területéhez tartozó természeti értékeket köti össze, folytatódva a szomszédos falvakban, a határos településeket is összeköti, közös ökológiai szemléletű gondolkodásra és tevékenységre sarkalva őket. Ilyen közösen megoldandó térségi feladat az ökológiai folyosón és tájképvédelmi szempontból is kiemelten kezelt területeken áthaladó meglévő vasútvonal tájba illesztése és a meglévő és várható ökológiai károk, zavaró zajhatások enyhítése mezsgyenövényekkel kísért zajvédő erdők-erdősávok telepítésével.

Ökológiai folyosó területei

4. Településkarakterek bemutatása

- Kisvárosias lakóterület
- Falusias lakóterület
- Zártkert és zöldterület
- Gazdasági terület
- Intézményi terület

Falusias lakóterület

Beleg lakóterületeinek jelentős része a falusias lakóterületbe tartozik. Itt jellemzően a régi típusú egytraktusos parasztházak vannak túlsúlyban. Az épületek nagy részénél a tornácot beépítették, esetleg keresztszárnyat toldottak (szélfogó) az épülethez, de a házak jellegzetes karaktere megmaradt.

Oldalhatáron álló beépítéssel épültek az épületek, így biztosítva a kert jó megközelíthetőségét és használhatóságát. Az épületek jellemzően nyeregtetővel és egyenes tetőgerinccel készültek.

Gyakori példa azonban a keresztbe forduló szárny (szélfogó) kialakításai. Itt megfigyelhető, hogy az épületrész a kiugrásnál mindenhol nagyobb mértékben lett a homlokzattól hátrahúzva, így biztosítva a kellemes arányok megtartását.

Jellemző a kicsi, max. 3 méteres előkert alkalmazása, ennél nagyobb mértékben csak egy-két később épült lakóház került visszahúzásra.

A tetőforma nyeregtető, kontyolt nyereg, ritkán sátoztető. A tetőhajlásszög a hagyományosnak mondható 35-45 fok közötti.

Nem jellemző a tetőtér beépítés vagy az emelet-ráépítés.

A régebbi beépítésű ingatlanokhoz nagy kiterjedésű kertbelsőségek tartoznak. A kialakult telekformát alapvetően a szalagtelkes forma jellemzi.

Az udvarok elrendezése a térségre jellemző úgynevezett soros udvar, ahol az utcafronton épült lakóházak mögött, azokkal azonos oldalon találhatóak a melléképületek, sok esetben a lakóépülettel egybeépítve.

Kisvárosias lakóterület

A kisvárosias településrész a Kossuth Lajos utca egy részére, illetve a Rákóczi utca vasútátkelőhöz közelebbi felére korlátozódik.

Az épületek földszint + tetőtér beépítésű nyeregtetős, vagy földszint + padlástér teljes kontyos nyeregtetős lakóépületek. Ezek szintén oldalhatáros beépítésűek, széles, de rövid telkeken. A tetőhajlásszög szélesebb tartományban mozog, a Rákóczi utcában lévőké alacsonyabb, a Kossuth utcában magasabb, 45 fok körüli. A melléképületek külön épületként, (itt nem találunk tipikus mezőgazdasági építményeket) a főépület mögött állnak.

Intézményi terület

Az intézményi terület a Kossuth utca Petőfi utca felőli végét, a vasútállomás épületét és a Rákóczi utca elején található óvoda telkét foglalja magában.

Az intézményi területen a jellemző beépítési mód a szabadonálló, az épületek méretét, formáját elsősorban az épület funkciója határozza meg. Ezeket a területeket nagyobb zöldfelületi arány jellemzi.

Az épületek egyszerű formájúak, letisztult, egyszerű homlokzatképzés jellemzi. Az épületek körül kevésbé hangsúlyos a kerítés.

Gazdasági terület

A Rákóczi utca végén, a külterületen található a gazdasági terület. A volt TSZ telep a lakóterülethől jól elkülönülten áll, nem zavarva a település lakóit. Az ingatlanon nyeregvetős épületek találhatóak szabadonállóan elhelyezve, hagyományos anyagokból, egyszerű, funkcionális kialakítással.

A területet az alacsony beépítési százalék és a magas zöldfelületi arány jellemzi. A jó telek-táj kapcsolatot az átláthatást kevésbé zavaró drótfonatos kerítés biztosítja. Ezt egészíti ki a telek lakóterület felőli részén található védőfásítás.

Zártkertek, zöldterületek

A zöldterületeket a zártkerteket, a temető területét és a belterületen található zöldfelületek, parkok alkotják.

Utcák, utcai zöldfelületek

Az utcákat, utcai zöldfelületeket példaértékűen gondozza a település. A lazán szerkesztett pár utcás település Kossuth Lajos utcájának egyes szakaszain tervszerűen telepített fasor szakaszok láthatók. Különös gonddal a fasorokat elsősorban a lakóépület nélküli ingatlanok elé ültették egy sorba, egy-egy szakaszt eltérő, gyakran örökzöld fajokból.

Temető

A településen, mint jellemzően minden református faluban több kőből faragott feszületet emeltek, mely azt lehet mondani úton-útfélen, temetőben, a falu határában is előfordul.

A temetői keresztek, mint sírjelek pedig kizárólagosak voltak.

A temető funkcionálisan a belterület része, de a temető a lakóterülettől elkülönülve, sőt eltávolodva, szép természeti környezetben helyezkedik el a település külterületének külső határán.

Lakossági vélemények

A település lakossága a településképi szempontjából a legfontosabbnak egyöntetűen a fasorokat, az előkert rendezettségét, valamint a kerítéseket gondolják. Ebből adódóan ezekre különös gondot kell fordítani, nem csak az egységes, a meglévő viszonyokhoz és a természeti, táji adottságokhoz való igazodásra kell figyelni, de a fent említettek állaga, karbantartása is fontos.

Emellett még páran a felhasznált építőanyagok fajtáját, illetve a tető formáját tartják különösen meghatározónak.

Szintén egybehangzó vélemény született a kerítés anyagát illetően, egy-egy kivételtől eltekintve mindenki szerint a sövény, a kovácsoltvas és a fa az ideális kerítésanyag.

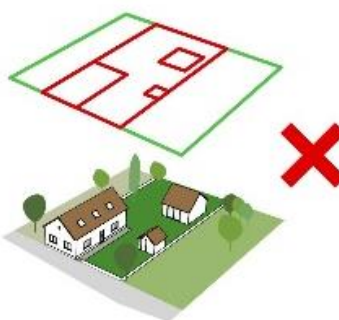
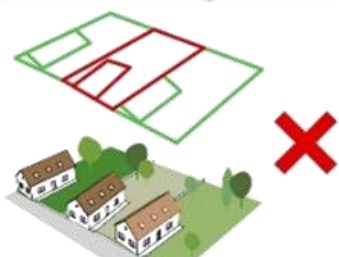
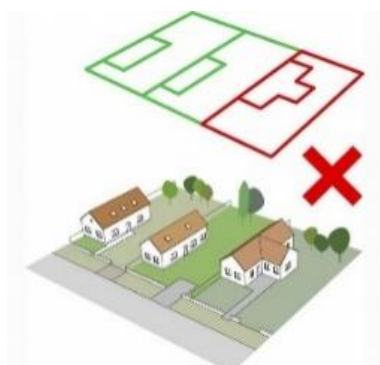
A településen településképi szempontból a legjelentősebb problémának a megoldatlan esővíz-elvezetést, az utcán parkoló autókat, a szemetelést, a kevés növényzetet, és legfőképp a romos épületeket találták.

Ugyanígy a változtatnivalók között is a listavezető a romos épületek.

A javasolt színek a lakosság véleménye szerint a sárga és annak árnyalatai, a bézs és a fehér, míg a településhez leginkább passzoló tetőformának a nyereg- és a sátortetőt gondolják.

Abban is egyetértenek a válaszadók, hogy a település értékei az óvoda, a református templom és a katolikus templom.

Történelmi lakóterület

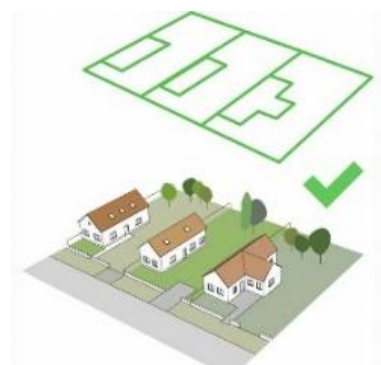

Telepítés

A történelmi településrészen az oldalhatáros telepítés a követendő. A jövőben is javasolt az oldalhatáros beépítési módot alkalmazni, ugyanis ez eredményezi ezeken a telkeken a leggazdaságosabb telekkihasználást.

A tetőgerinc az utcára merőleges. Csak ott megengedett az utcával párhuzamos gerinc, ahol ez a kialakult és a telek szélessége is lehetővé teszi, és a szomszédos épületeknél is ez a példa.

Az épület előkertje igazodjon a kialakult állapothoz. Az indokolatlanul hátrahúzott épületek megbontják az utca ritmusa. Törekedjünk a kialakult állapothoz igazodó előkert méretet alkalmazni.

Magasság

A környezetükből kiugró, túl magas épületek – különösen a szűk telkek esetében – aránytalan hatást keltenek. Javasolt a kialakult épületmagassághoz alkalmazkodni, az ettől való eltérés megbontja településünk arculati egységét.

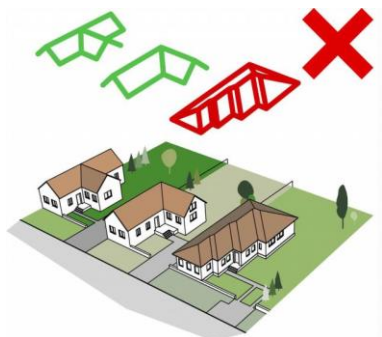
Tetőhajlásszög

A kialakult utcaképbe épülő új házaknál, illetve a meglévő épületek átépítésénél törekedjünk arra, hogy azok tetőhajlásszöge illeszkedjen a környezetéhez. A túl alacsony, vagy túl magas tetőhajlásszöggel rendelkező épületek kellemetlen tömegarányt kelthetnek és rontják az utcaképet. A főépület és melléképület, illetve a telekre tervezett egyéb tetőknél ugyanazt a hajlásszöveget alkalmazzuk.

Tetőforma

Alkalmazzunk egyszerű tetőformákat. Az épületeket jellemzően nyeregtetővel, vagy kontyolt nyeregtetővel javasolt kialakítani. Kerüljük az összetett, tördelt tetőformákat, mert tájidegen és a vápák növelik a beázás kockázatát. A szomszédos épületekhez javasolt illeszkedni. A tetőtér beépítésénél az álló tetőablak (ún.: kutyaól) kerülendő, helyette tetősíklablak kialakítása javasolt. Ez a megoldás olcsóbb, kevesebb beázási lehetőséget rejt, több fényt enged be és településképi szempontból is előnyösebb.

Színek

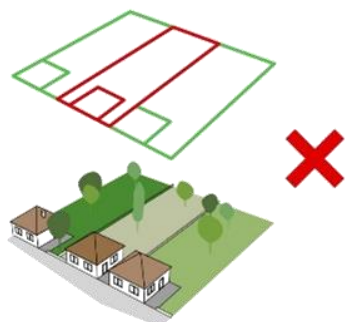
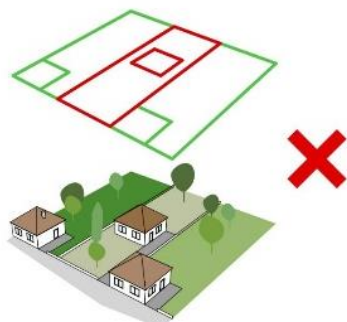

A településen mind a tető, mind a homlokzati színválasztásra jellemző a visszafogott, nem rikító, élénk színek választása. Ezek jellemzően a fehér, illetve a sárga, a barna és a bézs árnyalatai. Új épület építésénél és a meglévő épület falújításánál is törekedjünk a visszafogott, a szomszédos épületek színválasztásához hasonlókat alkalmazni. Javasolt a fehér, vagy valamilyen meleg pasztell szín választása.

Új lakóterület

Telepítés

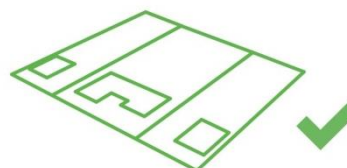

Az új településrészen családi házak telepítése oldalhatáron álló. Ettől a beépítési módtól csak a kellően széles telkeknél lehet eltérni és az épületet szabadonállóan elhelyezni.

Az épületek gerince az utcával párhuzamos, általában egyenes vonalú.

Az indokolatlanul, nagymértékben hátrahúzott, valamint a kialakult beépítéstől eltérő családi ház építése nem javasolt.

A melléképületet a lakóépület mögött, azzal azonos oldalon helyezzük el.

Magasság

A területen a szomszédos épületek magassága egymáshoz igazodik, közel azonos. Illeszkedjünk a környező épületek magasságához.

Tetőhajlásszög

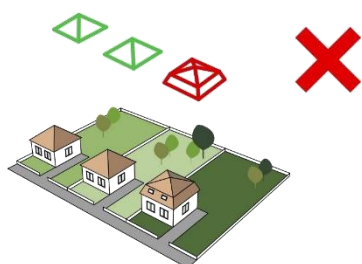
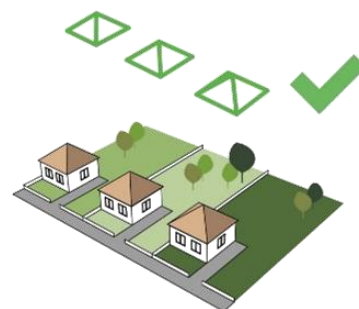
Az épületek dőlése a hagyományos karakterhez igazodó, 30-45 fok közötti legyen. Ez a hajlásszög lehetőséget ad a későbbi tetőtér-beépítésre is. A főépület és melléképület, illetve a telkekre tervezett egyéb tetőknél ugyanazt a hajlásszöget alkalmazzuk.

Tetőforma

A jellemző tetőforma az egyenes gerincű nyeregtető és a sátoztető. A tetőgerinc az utcára merőleges. Csak ott megengedett az utcával párhuzamos gerinc, ahol ez a kialakult és a telek szélessége is lehetővé teszi, és a szomszédos épületeknél is ez a példa.

Az épület előkertje igazodjon a kialakult állapothoz. Az indokolatlanul hátrahúzott épületek megbontják az utca ritmusát. Törekedjünk a kialakult állapothoz igazodó előkert méretet alkalmazni.

Színek

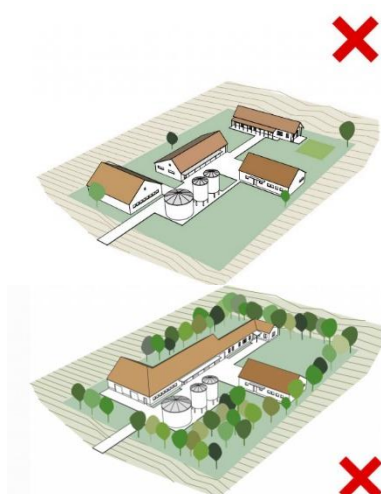

A településen mind a tető, mind a homlokzati színválasztásra jellemző a visszafogott, nem rikító, élénk színek választása. Ezek jellemzően a fehér, illetve a sárga, a barna és a bézs árnyalatai. Új épület építésénél és a meglévő épület felújításánál is törekedjünk a visszafogott, a szomszédos épületek színválasztásához hasonlóan alkalmazni. Javasolt a fehér, vagy valamilyen meleg pasztell szín választása.

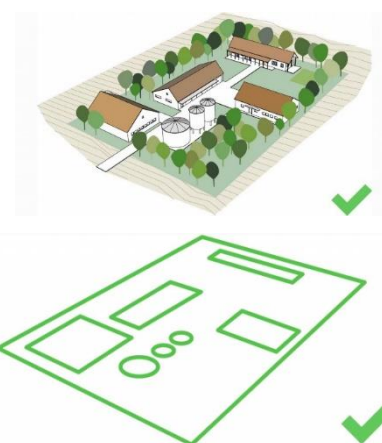
Gazdasági terület

Telepítés

A gazdasági területen is legyünk figyelemmel az épületek elhelyezésére és tömegformálására.

Alkalmazzuk itt is a falusias, tanyasi rendszerben kialakult telepítést. A növénytelepítést elsősorban a telekhatár mentén végezzük, ezáltal a terület működése kisebb terheléssel jár a környező lakóterületekre és esztétikailag is pozitív hatású lesz. Javasolt a háromszintű növényállomány ültetése.

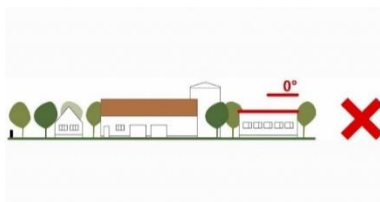
Magasság

A technológiai építmények kivételével az itt jellemző, egyszintes épületmagasságot alkalmazzuk.

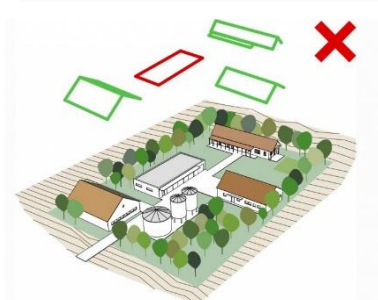
Tetőhajlásszög

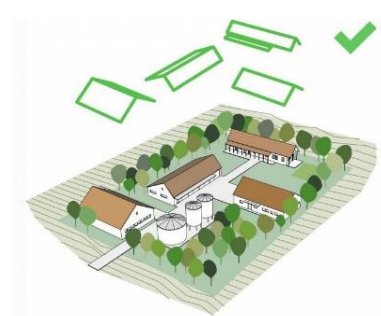
A gazdasági területen a tetőhajlásszög igazodjon a kialakult állapothoz, ez jellemzően 35-45 fok.

Tetőforma

A területek használatának jellegéből adódóan javasolt egyszerű tetőformák alkalmazása, a meglévő épületekhez illeszkedve.

Kerítés

A területen a drótfonatos, illetve a sövény kerítés ajánlott.

Intézményi terület

Telepítés

Az intézményi területen elsősorban közfunkciót ellátó épületek, egyházi oktatási intézmények találhatóak. Így itt az épületeket lehetőség szerint szabadonállóan, egymástól nagyobb távolságokat hagyva célszerű elhelyezni, hogy az épület hangsúlyosabb lehessen.

Magasság

A területen jellemzőek az egyszintes épületek fordul elő. Itt is alkalmazkodjunk a kialakult állapothoz.

Tetőhajlásszög

Az intézményi területen a hagyományos 35-34 fok közötti, a falusias, kisvárosias lakóterületekre jellemző hajlásszögű tető alkalmazása elfogadott.

Tetőforma

Alkalmazzunk egyszerű tetőformákat. Az épületeket jellemzően nyeregtetővel, vagy kontyolt nyeregtetővel javasolt kialakítani. Kerüljük az összetett, tördelt tetőformákat, mert tájidegen és a vápák növelik a beázás kockázatát. A szomszédos épületekhez javasolt illeszkedni. A tetőtér beépítésénél az álló tetőablak (ún.: kutyaól) kerülendő, helyette tetősíklablak kialakítása javasolt. Ez településképi szempontból is előnyösebb.

Színek

A településen mind a tető, mind a homlokzati színválasztásra jellemző a visszafogott, nem rikító, élénk színek választása. Ezek jellemzően a fehér, illetve a sárga, a barna és a bézs árnyalatai. Új épület építésénél és a meglévő épület falújításánál is törekedjünk a visszafogott, a szomszédos épületek színválasztásához hasonlókat alkalmazni. Javasolt a fehér, vagy valamilyen meleg pasztell szín választása.

Zöldterület

Telepítés

A zöldterületen – különösen a zártkertekre – a táj adottságaira figyelemmel helyezzük el az épületeket. Javasolt a szabadonálló, ritkásabb beépítés, egyszerű nyeregtetős épületek alkalmazása. Lejtős területeknél kerüljük a szükségesnél nagyobb mértékű terepalakítást.

Magasság

Igyekezzünk tájba illeszkedő, lehetőség szerint egyszintes épületekkel a természetbe minél inkább beleolvadni.

Tetőhajlásszög

A zöldterületen javasolt a hagyományos 35-45 fok közötti hajlásszögű, egyenes tetősíkú és egyenes gerincű épületek alkalmazása.

Kerítés

A zöldterület egységes legkevésbé megtörő drótfonatos, vagy sövény kerítés telepítése ajánlott.

Színek

A természetes, visszafogott, nem rikító színek választása javasolt. Ezek jellemzően a fehér, a barna, a bézs és a zöld árnyalatai.

Beépítésre nem szánt területekre vonatkozó építészeti útmutató, ajánlások

A beépítésre nem szánt területeken csak az ingatlan rendeltetését szolgáló épületet, építményt – az építési előírásokkal összhangban – szabad elhelyezni.

Az épületnek tájba illeszkedőnek kell lenni, a lehető legkisebb tájseb kialakításával. Természetes anyagokat (fa, kő, vályog, tégl) és természetes, meleg pasztell színeket kell használni. Az épületet a lehető legnagyobb mértékben takarásban kell elhelyezni, valamint egyszerű formákat kell alkalmazni (egytömegű épület kiugrók nélkül, nyeregtetővel).

Az építményeknek lehetőség szerint növényzet takarással kell fedni.

Kerítést táj- és természetvédelmi területen elhelyezni nem lehet, azokon kívül csak a telek határvonalán, fa oszlopon deszka vagy drótfonatos mezővel szabad.

A település közigazgatási területéhez tartozó fokozott védelem alatt álló területen lévő közterületen és magánterületen reklámhordozó és reklám – jogszabályban meghatározott kivétellel – nem helyezhető el.

Fasorok

- javasoljuk honos lombos fák (pl.: kislevelű hárs, mezei juhar, virágos kőris, stb.), hagyományos gyümölcstermőfák (meggy, szilva) ültetését
- fasornak az utcaképet határoló homlokzat magasságokhoz és a jelenleg meglévő légvezetékekhez igazodó alacsony növekedésű fafajokat ajánljuk
- nem javasoljuk tájidegen és gyomosító fajok telepítését kerülni kell az allergén fajok alkalmazását.

Telepítés

Az értékes mezőgazdasági- és erdő területeken új épület építése esetén a szabadon álló laza beépítési mód ajánlott, és a tájképbe történő illesztés a legfontosabb építészeti szempont. A külterületen is fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást (építést és területhasználatot) megvalósítani, úgy hogy minél kisebb mértékben változtassunk a tájképen. Általánosan javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvása mellett. Az értékes tájkarakter megőrzését szolgálja a területhasználat és a telekszerkezet hosszú távú megőrzése. Tájképvédelmi szempont továbbá, hogy reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építményt, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elemet illetve építményt ne lehessen az érzékeny területeken elhelyezni.

Erdő, mező, ligetek, fás legelők, és település kapcsolata különösen fontos szempont.

Anyaghasználat (színezés)

Új épületek építése esetén a település épületeinek színvilágához és anyagaihoz illeszkedő megjelenés javasolt. Nem elfogadható a feltűnő, kirívó, harsány színhasználat, valamint a rikító színű fémlemezfedés és burkolat. A színválasztáskor természetes „földszínek” alkalmazása javasolt.

Jó példák

Kerítések, kapuk

Homlokzatképzés

Kertek, zöldfelületek

Utcák

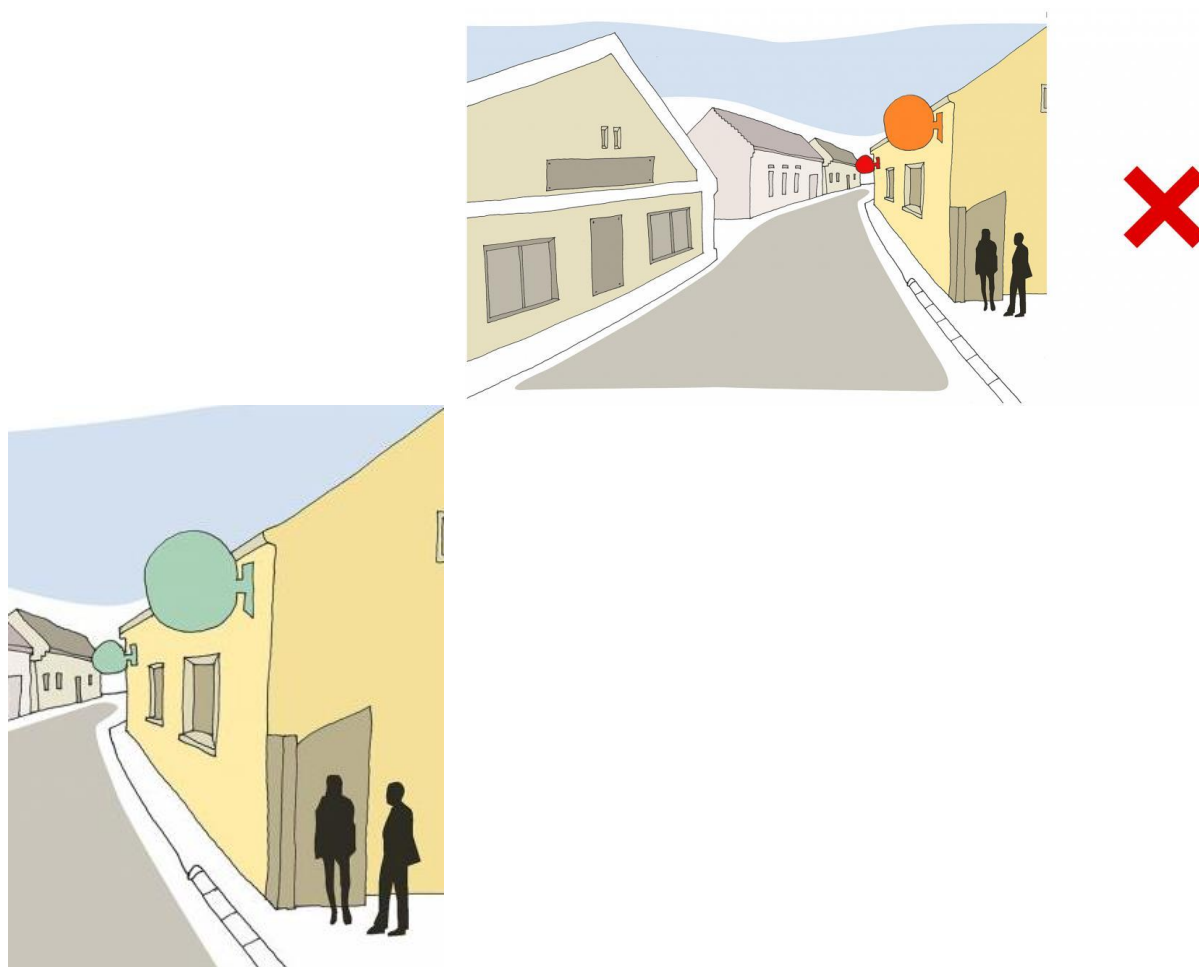

Részletek

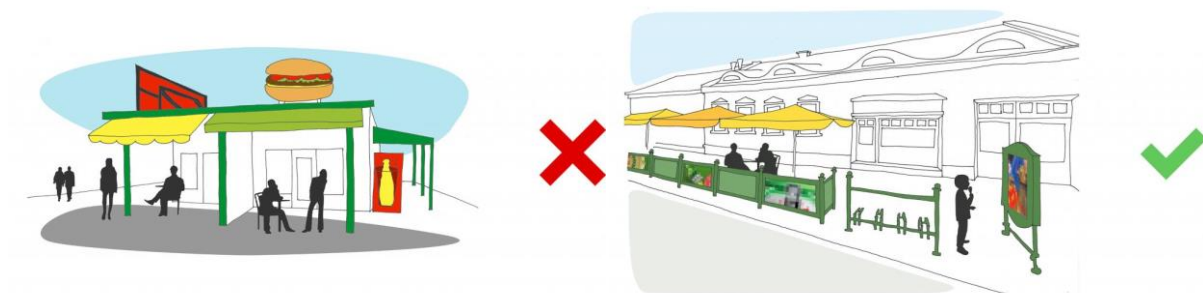

Jó példák, sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. Feladatuk elsősorban a figyelemfelkeltés, a tájékoztatás, amellyel szemben alapvető elvárás, hogy az utcaképbe illő legyen. Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy alkalmazkodjon az épület megjelenéséhez, anyaghasználatához.

Intézményi, illetve településközponti területen a reklám közzététele és reklámhordozók, reklámhordozót tartó berendezések elhelyezése kizárólag utcabútor igénybevételel lehetséges. A reklámhordozó formájára, illetve elhelyezésére egységes mintát javasolt kialakítani. A helyi védett természeti területen reklámhordozó elhelyezése nem javasolt.

Új adótornyot, illetve a teljes települést ellátását biztosító felszíni energiaellátási építményeket elhelyezni belterületen, illetve műemléki, helyi építészeti értékként védett épületen, területen és természetvédelmi területen távközlési, hírközlési torony nem helyezhető el. Egyéb területen is javasolt meglévő építményeket igénybe venni erre a célra, vagy új funkcióval pl. kilátó létesítésével összekötni.

Belterületen antenna és antenntartó szerkezet kizárólag közterületről nem látható módon történő létesítése javasolt.

Napelemek telepítésekről a megfelelő tájolás mellett fontos szempont, hogy az épületet ne „nyomjuk” el a napelemek hatalmas tábláival. Ennek egyik jó megoldása, ha nem a főépületre, hanem utcáról kevésbé látható épületszárnyra helyezzük.

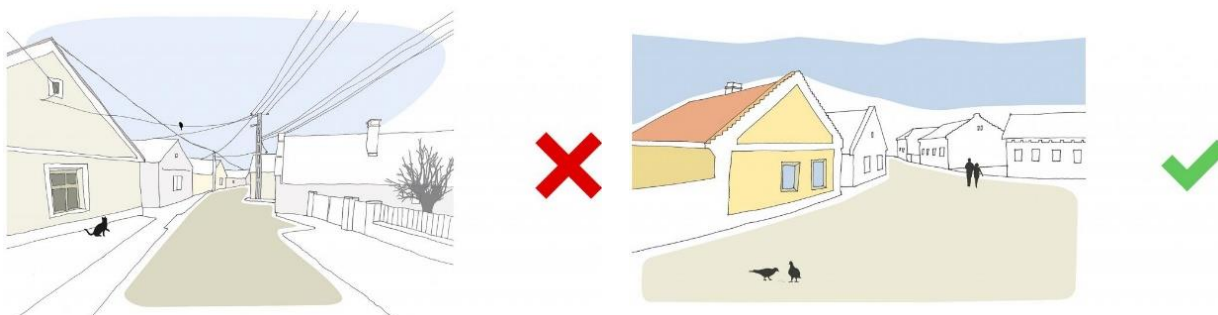

A klímaberendezés kültéri egységeinek elhelyezésére ne az utcai homlokzatot használjuk. Kevésbé hangsúlyos, takart helyet használjunk, illetve a kültéri egységet a homlokzaton burkoljuk el.

A közvilágítás nagyon fontos és meghatározó eleme a köztereknek. A településen a közvilágítás mindenhol megoldott.

Sajnos a közművek és infrastruktúra-hálózati cégek a mai napig nem veszik figyelembe az eszközeiknek, építményeiknek telepítésénél a környezeti látvány zavartalanságát.

Ezek optikai „eltüntetésére” szükség van, amit vagy növényzettel történő takarással tudunk javítani, vagy olyan látvánnyal, ami elvonzza róluk a figyelmet. Megoldást jelent a vezetékek földkábelbe történő elhelyezése, illetve az eszközök földbe süllyesztése. Új vezetékeket csak földkábelrel lehet kialakítani, de a meglévő légvezetékek rekonstrukciója, kapacitásnövelése engedélyezett.

Nem csupán a közterületek, de a családi házak utcakép formáló megjelenésére is oda kell figyelnünk. A mai kor jellegzetes kiegészítői az épületek homlokzatán megjelenő hírközlési eszközök vételi berendezései, a légkondicionáló eszközök kültéri egységei, illetve egyéb kiegészítő kellékek. Meg kell oldani utcaképi beillesztésüket, esetleg az épület más részén történő elhelyezésüket.

A közterületek és a közhasználat számára megnyitott ingatlanok burkolatát és berendezését (utcabútorok, világítótestek, kandeláberok, pavilonok, stb.) és a szükséges műtárgyakat (utak, hidak, átereszek, támfalak, vízfolyások, közművek stb.) az épületek jellegéhez, az utcák hangulatához igazodva lehetőség szerint egységesen kell kialakítani, megvalósítani. Arra kell törekedni, hogy ezek az egész településen egységesek legyenek, stílusukat tekintve lehetnek hagyományos vidéki anyaghasználatúak, mint például a fa, de elképzelhetőek modern formatervezett változatban is.

IMPRESSZUM

Megrendelő:

Beleg Község Önkormányzata
7543 Beleg, Kossuth L. u. 97.

Főépítész:

id. Gáts András

Szerző:

Gáts András Attila

Munkatárs:

Jakab András

Felhasznált források:

Szöveg:

Beleg község településrendezési eszközei

Wikipedia.org

magyarcimerek.hu

Fotó:

mapire.eu/hu

magyarcimerek.hu

google maps

Beleg, 2018.